

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

ATT FÖREBYGGA UNGAS UTANFÖRSKAP

- EN UTVÄRDERING AV ETT SAMVERKANSPROJEKT MELLAN
HALLSTAHAMMAR KOMMUN OCH POLISEN

EMELIE WIIG, LINN STILOW-MARCUSSON & JONAS STIER

INNEHÅLL

1. BAKGRUND.....	5
2. UTVÄRDERINGSUPPDRAGET.....	5
UTVÄRDERINGENS SYFTE.....	5
METODOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER	6
3. LOKAL SAMVERKAN IDAG	7
4. SAMVERKANSPROJEKTETS ÖVERGRIPANDE MÅL	8
AKTIVITETERNA.....	8
Kontaktpolis	9
Ungdomscoacher	9
Kronobergsmodellen	11
Bevakningsbolag.....	11
INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING	11
UPPFÖLJNING AV PROJEKTETS MÅL.....	12
5. ARBETE UTIFRÅN TIDIGARE ASPEKTER ATT UTVECKLA.....	13
Tydlig definition av och terminologi gällande målgruppen	13
Större tydlighet i rollfördelningen mellan aktörerna	13
Större samordning av aktiviteterna utifrån resurser och uppdrag.....	13
Löpande diskussioner om kriterier för lyckad samverkan på regelbundna avstämningar mellan de tre aktörerna	13
Systematiska uppföljningar av respektive aktörs arbetssätt	14
Större samsyn kring sekretess	14
6. AVSLUTANDE BEDÖMNING	14
STYRKOR OCH FRAMGÅNGAR	15
Positiv syn på att samverka.....	15
Ungdomscoacherna	15
Den operativa gruppen	15
Samverkan leder till snabba insatser	15
ASPEKTER ATT FORTSÄTTA UTVECKLA.....	15
Delad syn på förväntningar och arbetsuppgifter.....	15
Alla aktörers del i samverkansprojektet.....	15
Utrymme för utförande av arbetsuppgifter	15
Personbundet	16
Sprida kunskap till utomstående aktörer.....	16
UTVÄRDERARNAS KOMMENTARER	16

1. BAKGRUND

Hallstahammars kommun har beviljats aktivitetsstöd av BRÅ för kunskaps- och metoduppbyggnad i syfte att verka för minskad ungdomsbrottslighet i kommunen. Detta arbete ska genomföras utifrån en informell, men i vissa delar formaliserad samverkan mellan socialtjänst, polis och skola. Aktiviteterna handlar om att förebygga utanförskap av barn och unga. Målgruppen ”barn och unga” är flytande men har som en övre gräns på 25 år. Insatserna är generella och selektiva men också indikativa. Samverkansprojektet löper under en tvåårsperiod (från december 2012 till december 2014).¹

Mälardalens högskola (MDH) har fått i uppdrag att utvärdera det brottsförebyggande samverkansprojekt som aktivitetsstödet resulterat i; Utvecklad samverkan polis-kommun för att förebygga utanförskap av unga. Utvärderingen sker i två steg där Delrapport 1, Att förebygga ungas utanförskap – en utvärdering av ett samverkansprojekt mellan Hallstahammar kommun och polisen, från januari 2014 var processinriktad och utgick från hur de samverkande aktörerna beskriver sin samverkan. Föreliggande rapport, Delrapport 2, följer upp den första rapporten samt sammanfattar vad som gjorts i samverkansprojektet. Rapporten redovisar även möjliga långsiktiga effekter.

För samverkansprojektet har ett effektmål satts upp: Att minska användandet av alkohol, narkotika och tobak bland unga. För att uppnå målet har en handlingsplan upprättats där ett antal aktiviteter ingår samt indikatorer för vad som ska följas upp. Båda dessa redovisas senare i texten.

I Delrapport 1 lyftes ett flertal faktorer fram som sågs som positiva för samverkansklimatet i Hallstahammar, i samarbetet mellan kommun, polis och skola. Rapporten visade att det finns en positiv inställning till samverkan och ett gott samarbetsklimat aktörerna emellan. Även samverkansprojektets handlingsplan lyftes fram som en positiv aspekt vilken ger en ansvarsfördelning mellan aktörerna. Den nya yrkesrollen med ungdoms-coacher lyftes fram som viktig och uppskattad.

Delrapport 1 innehöll även ett antal aspekter att utveckla. Bland annat behövde rollfördelningen mellan aktörerna bli tydligare, systematiska uppföljningar av respektive aktörs arbetssätt göras samt samsynen kring sekretessen förbättras. Aspekterna har följts upp i den här rapporten och kommer redogöras för under rubriken Arbete utifrån tidigare aspekter att utveckla.

I föreliggande rapport kommer termerna projekt/samverkansprojekt och aktörer att användas. Projekt/samverkansprojekt avser Utvecklad samverkan polis-kommun för att förebygga utanförskap av unga och aktörer är polis, kommun, skola samt socialtjänst/ungdomscoach.

2. UTVÄRDERINGSUPPDRAGET

Delrapport 2 är av en mer summativ karaktär och sammanfattar vad som gjorts inom ramen för samverkansprojektet. Den kan även ses som en grund för fortsatt och fördjupat arbete med att utveckla samverkan mellan inblandade aktörer för att på sikt mer effektivt kunna förebygga ungas utanförskap i Hallstahammars kommun.

UTVÄRDERINGENS SYFTE

Som det har beskrivits ovan är syftet med Delrapport 2 att utvärdera Hallstahammars samverkansprojekt där fokus varit att minska utanförskap hos unga i kommunen där bland annat missbruk av alkohol och droger är faktorer som skapar detta utanförskap. Rapporten kommer därför att summera hur aktörernas arbete sett ut utifrån de övergripande mål som satts upp, utifrån de aktiviteter man skulle genomföra samt redogöra för uppsatta indikatorer för uppföljning.

Delrapport 2 avser även belysa

- hur samverkan sett ut mellan de olika aktörerna.
- hur användandet av de olika aktiviteterna i samverkan har utförts.
- hur utförandet har gått och vilket genomslag aktiviteterna fått hos samverkansaktörerna.

¹ "Att förebygga ungas utanförskap – en utvärdering av ett samverkansprojekt mellan Hallstahammar kommun och polisen", januari 2014

Slutligen kommer rapporten synliggöra möjliga långsiktiga effekter av de aktiviteter som genomförts samt den kunskap samverkansaktörerna ackumulerat.

METODOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER

Datamaterialet kommer från fem samtalsintervjuer med företrädare från polis, socialtjänst och skola. Tre av intervjuerna har varit enskilda och två har utförts i grupp där flera personer som representerar samma aktör (ungdomscoacher och polis) har intervjuats samtidigt. Intervjuerna har haft fokus på hur samverkan har utvecklats sedan de första intervjuerna gjordes för ett år sedan, hur man har arbetat med aktiviteterna och målen samt hur aktörerna ser på samverkan idag och i framtiden. Därför har till stor del färdiga frågor ställts till de intervjuade för att de tidigare intervjuerna och projektets mål ska kunna följas upp.

Intervjupersonerna är i stort sett de samma som intervjuades i den första delrapporten, detta eftersom de fortfarande har för utvärderingen relevanta arbetsuppgifter och för att de kan tänkas vara insatta i hur samverkan utvecklats sedan de sist blev intervjuade. I gruppintervjun med polisen har poliser som har blivit intervjuade vid förra tillfället deltagit samt även för utvärderingen nya poliser. För skolans räkning har representanter från Hallstahammars högstadieskola blivit intervjuade.

Samtliga intervjuer har spelats in för att sedan transkriberas. Materialet har behandlats konfidentiellt och samtliga intervjuade har fått godkänna att deras svar används i utvärderingen.

Intervjuerna har följts upp cirka en månad efter genomförandet med kompletterande frågor eller förtydliganden samt för att ge informanterna möjlighet att själva komplettera med information om det dykt upp nya tankar sedan det första intervjutillfället. Uppföljningen av intervjuerna har skett via telefon eller mail utan att spelas in.

Den ungdom som intervjuats i rapporten är över 18 år och har tillfrågats om medverkan av ungdomscoacherna. Intervjun spelades inte in och intervjupersonen lovades konfidentialitet samt fick information om att hen inte behövde svara på de frågor den inte ville, att hen närsomhelst fick avsluta intervjun samt att personen får ångra sitt deltagande i efterhand.

Utöver intervjuer har specifika frågor mailats till aktörer som på olika sätt deltar i samverkan med skola, polis eller socialtjänst.

Slutligen presenteras statistik vilken har inhämtats från de olika aktörerna.

Resultatet är upplagt enligt följande:

Lokal samverkan idag	Samverkansgrupper Hur aktörerna ser på samverkan
Projektets mål	
Aktiviteterna	Kontaktpolis Ungdomscoacher Kronobergsmodellen Bevakningsbolag
Indikatorer för uppföljning	Tabell
Uppföljning av projektets mål	

3. LOKAL SAMVERKAN IDAG

I Delrapport 1 beskrivs den lokala samverkan mellan aktörerna som god och som pågående redan innan samverkansprojektet drog igång. Bland annat uppmärksammades kommunens storlek som en viktig faktor för en nära samverkan och det faktum att Hallstahammar har en bemannad polisstation vilket man menar gjort att polisen har en bra överblick över ungdomarna i kommunen.

Under denna rubrik i Delrapport 2 beskrivs aktörernas samverkan idag i stort. Nästa del, vilken handlar om de aktiviteter som genomförts inom ramen för projektet, behandlar aktörernas samverkan lite närmre.

Kommun, polis, skola och socialtjänst samverkar på olika nivåer och förutom vardaglig samverkan mellan aktörerna finns olika samverkansgrupper som påverkar riktningen på det brottsförebyggande arbetet.

Övergripande finns Rådet för Trygg och säker kommun vilket består av representanter från den politiska ledningen. Rådet samordnar principer för kostnadsfördelning vid aktiviteter, håller sig uppdaterade om säkerhetsläget i kommunen samt verkar för dialog med medborgarna i sådana frågor.²

I Det lokala utskottet för Trygg och säker kommun finns representanter på ledningsnivå från skolnämnden, polis och socialtjänst. Utskottet bereder frågor till rådet för Trygg och säker kommun samt samordnar det brottsförebyggande arbetet på strategisk nivå och ansvarar för att den handlingsplan man satt upp följs upp med polisen.

Samverkansgruppen för barn och unga har representanter från Kultur och fritidsförvaltningen, för- grund- och gymnasieskolan, socialtjänst, Västmanlands kommuner och landsting samt Landstinget Västmanland. Gruppen startades upp parallellt med att samverkansprojektet drog igång 2012 och fångar upp frågor både nedifrån och uppifrån samt kan själva initiera frågor. Idéer i denna grupp måste förankras med rådet för Trygg och säker.

I den Operativa gruppen träffas ungdomscoacher, fritidsledare, polis och representanter från skolan och kyrkan. Denna grupp har funnits tidigare i Hallstahammars kommun, men har legat i träda under en tid och åter startats upp under 2014. Till gruppens uppgifter hör att diskutera ämnen på mellannivå och prata om vilka strömningar man ser. Enskilda individer diskuteras inte och inte heller ämnen på strategisk nivå. Den Operativa gruppen ska i sinom tid börja arbeta på uppdrag från Samverkansgruppen för barn och unga, detta är något som utformas under hösten 2014.

Hur den vardagliga samverkan mellan socialtjänst, polis och skola sker uppfattas olika av de inblandade aktörerna där man överlag ser positivt på att samverka med varandra men där det dock finns skillnader i synen på hur denna samverkan ska se ut. Skolan menar att samverkan med både ungdomscoacher och polis varit bra tidigare där skolan träffat respektive aktör regelbundet men att dessa träffar minskat i omfattning under det senaste året. Temadagar genomfördes tillsammans på skolan under våren 2014 men under hösten menar man från skolans håll att man inte haft mycket kontakt med vare sig ungdomscoacher eller poliser. Denna syn på bristen av samverkan delar inte ungdomscoacherna och polisen vilka båda anser att deras samverkan med skolan förbättrats. Ungdomscoacherna anser att deras relation till skolan är bättre idag än den varit innan då de upplever att skolan förstår deras roll bättre nu än tidigare

Jag tycker skolan har blivit bättre, när vi är med på ett möte då sorterar dom upp vad dom ska göra och vad som förväntas av vad vi kan göra. Det vart tydligt nu tycker jag när vi var med, då hade skolan sagt vi tänker såhär och såhär och vi har gjort det här och det här och då fyller vi på, ja men då gör vi det här.

Polisen å sin sida menar att den förbättrade relation de anser sig ha till skolan idag beror på att de inte upplever sig behöva vara på plats på skolan lika ofta som innan. Istället ser de sin roll vara att fungera som ett bollplank för skolans personal.

² Organisation för Trygg och säker kommun.

Som organisation befinner sig polisen i en genomgripande nationell organisationsförändring och uppfattningen om hur stor påverkan detta får går isär. Från polisens håll menar man att det inte har någon stor påverkan medan andra aktörer menar att det gjort att polisen inte har kunnat delta i gemensamma möten på samma sätt som innan.

En ny aktör som etablerat sig i samverkan är Kultur och fritid. Kultur och fritid har flera olika verksamhetsområden i kommunen vilka syftar till att ge de boende i Hallstahammar ett variationsrikt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter. I den aktuella lokala samverkan är det främst Kulturhuset, som öppnades under våren 2014, som spelar en viktig roll för ungdomarna. Hallstahammars ungdomar har själva fått vara med och bestämma dess utformning och i uppstarten av det arbetet hade ungdomscoacherna en viktig funktion i att få dit ungdomar och visa att Kulturhuset var en plats för dem att vara på under kvällstid. De som arbetar i den verksamheten ser även de gärna att ungdomscoacherna samverkar mer med dem genom olika aktiviteter i det förebyggande arbetet med ungdomarna.

Trots delade meningar om hur samverkan ska se ut i det vardagliga arbetet menar en informant att samverkan aktörerna emellan fungerar bra när punktinsatser behöver göras till följd av att något hänt i kommunen. Efter vad som beskrivs som en skadegörelse- och inbrottsvåg under början av 2014, där man visste att ungdomar från kommunen var inblandade, menar informanten att en samverkan lätt kunde startas upp för att bekämpa en fortsatt utveckling av brotten

Det hade vi ganska lätt att dra igång en samverkan kring det också eftersom vi hade etablerade kontakter i och med att det fanns ett fungerande nätverk.

Dessa händelser berättar fler av aktörerna om och vittnar om att det var lätt att få ihop en samverkan mellan aktörerna, till exempel startades ett föräldracafé upp där ungdomscoacherna och polisen var på plats för att informera föräldrar och svara på deras frågor och funderingar. De upplever också att de själva fick mycket information från föräldrarna som kom till träffarna.

Flera av aktörerna beskriver vikten av att samverkansprocessen måste få ta tid och att dessa två år som projektet har pågått har varit en bra testperiod innan man ser över samverkansformerna igen.

4. SAMVERKANSPROJEKTETS ÖVERGRIPANDE MÅL

Vad man vill uppnå med samverkansprojektet kan ses i de uppsatta målen

- genomförda åtgärder och insatser ska leda till minskad droganvändning, minskat alkoholmissbruk samt minskat missbruk bland unga,
- bidra till lärande kunskapsinhämtning om ungdomskriminalitet, upprepad utsatthet eller återfall i brott bland unga människor,
- bidra till lärande kunskapsinhämtning om hur en effektiv och framgångsrik samverkan etableras mellan kommun, polis och ungdomar,
- kunna sprida erfarenheterna även till andra aktörer i kommunen.

Riktlinjer för arbetet med att uppnå dessa mål har konkretiserats i en handlingsplan³ där ett effektmål satts upp och aktiviteter beskrivits. Det uppsatta effektmålet handlar om att man vill minska användandet av alkohol, narkotika och tobak bland unga. Hur aktörerna arbetat utifrån aktiviteterna redogörs för nedan och så även indikatorer på vad man vill följa upp för att se om effektmålet uppfyllts, dessa kommer ställas upp i en tabell där inhämtad statistik redovisas. En återkoppling på hur aktörernas arbete uppfyllt samverkansprojektets mål kommer därefter där bland annat just aktiviteterna varit viktiga insatser för att uppfylla dessa.

AKTIVITETERNA

I handlingsplanen för samverkansprojektet Utvecklad samverkan polis-kommun för att förebygga utanförskap av unga i Hallstahammar anges fyra olika aktiviteter vilka ska bidra till att uppfylla målen för projektet.

³ "Handlingsplan till Samverkansöverenskommelse 2", november 2012.

Aktiviteterna är gemensamma insatser för samverkansaktörerna vilka ska fungera förebyggande för arbetet mot begynnande missbruk hos unga. Aktörerna har under genomförandet av Delrapport 2 arbetat med aktiviteterna inom ramen för samverkan under två år.

Nedan presenteras aktiviteterna, beskrivna i handlingsplanen, för att sedan följas upp av citat från deltagande aktörer vilka visar hur man arbetat med och upplever aktiviteterna.

KONTAKTPOLIS

Varje skola ska ha kontaktpolis (polisens ungdomssektion). Under terminstid ska skolans ledning (eventuellt skolkuratorer) och kontaktpolis varje månad stämma av eventuella insatser i skolan.

Funktionen med kontaktpoliser har sett olika ut under den tid projektet har pågått. Kontakter har tidigare skett genom att poliserna varit på plats på skolan, dels för att föra en dialog med skolans personal samt visa sin närvaro för eleverna, dels genom att de har deltagit under olika temaveckor. Under hösten 2014 har några sådana träffar inte förekommit.

Det är det jag ser som positivt för polisen att vi inte behöver vara ute på skolorna så mycket som vi behövde förut, ansvaret är lagt tillbaka på skolorna. Vi ska ju coacha rektorerna och lärarna så att dom gör sitt jobb och att dom hittar dom här som håller på med droger och kontaktar soc /.../ det är mer rådfrågning de jobbar med. De ringer och frågar mig: "Hur ska jag göra det här, hur ska jag tänka". Man bollar mer, man är ett bollplank.

Att detta är en positiv utveckling anser dock inte båda parter

Vi har haft bra kontakt med polisen tidigare och då var det framförallt en polis som har varit här hos oss en gång i månaden där vi har kunnat boka samtal och suttit och pratat om situationen i Hallsta och om våra elever och så men det har försvunnit alldeles.

Informanten uppger att telefonkontakt går att få med polisen men den önskan som finns är att polisen ska finnas på plats på skolan kontinuerligt.

UNGDOMSCOACHER

Socialtjänsten har inrättat två s.k. ungdomscoacher med uppgift att bl.a. bedriva uppsökande verksamhet bland unga, kartläggning av problematik, föreslå åtgärder på universell eller selektiv nivå. Ungdomscoacherna ska även ha en stödande funktion för barn och unga som uppvisar ett riskbeteende. Ungdomscoacherna samverkar med polisen såväl i enskilda ärenden som i uppsökande verksamhet. Ungdomscoacherna och polisen har olika uppdrag men gemensamma mål och samverkan kan underlättas av att parterna i sina olika roller ibland uppträder gemensamt. Vid gemensamma insatser ska det emellertid vara tydligt vilken organisation man företräder. Uppföljning sker i dokumentation av genomförda schemalagda insatser/år samt antalet bekymringssamtal.

Ungdomscoachernas arbetsuppgifter har utökats allt eftersom projektet har fortskridit. Förutom sitt uppsökande arbete och att vara på sta'n och ungdomsgårdar under utvalda kvällar varje vecka i Hallstahammar och Kolbäck deltar de även i aktiviteter på skolan samt gör hembesök hos ungdomar och föräldrar. Hembesöken har utökats under 2014 men sker fortfarande i mån av tid. Besöken kan innefatta drogtester, delgivningar eller att kolla till ungdomar man är oroliga för. Coacherna har under 2014 arbetat mer riktat än tidigare, till exempel genom att besöka skolklasser som haft olika problem och delta på föräldramöten i dessa klasser. Som beskrivet ovan var ungdomscoacherna också med i att starta upp ett föräldracafé i kommunen.

Ungdomscoachernas jobb bland ungdomarna beskrivs av alla parter som väldigt uppskattat, de har även hunnit bli väletablerade bland Hallstahammars befolkning

Coacherna som sådana har ju blivit väldigt etablerade, ett väletablerat begrepp i Hallstahammar. Både ungdomar och barn, skola, föräldrar och aktörer runt om vet vilka det är.

Skolan har problem nu med en klass. Då har föräldrarna frågat; var är dom där ungdomscoacherna nånstans, kan inte dom komma och jobba.

Dock anser inte alla aktörer att de får ut så mycket som de skulle önska av ungdomscoacherna. Representanter från skola och Kultur och fritid ser dem gärna på plats oftare i förebyggande syfte. Att vara på plats ser även ungdomscoacherna som viktigt

Skolan är en bra arena för oss att jobba på. Att jobba ute bland eleverna på raster, bara finnas där.
Det dyker alltid upp nånting eller att man får kännedom om nånting.

Coacherna uppger att det under hösten 2014 har saknats tidsmässigt utrymme för så många sådana träffar.

Det problem och den önskan som togs upp i den första delrapporten om att coachernas tjänst behövde utökas från dagens vardera 40 procent kvarstår då coachernas kompetens och engagemang efterfrågas från flera håll – från skolans håll, dels från Kultur och fritid som vill se större närvaro från coacherna på det nyöppnade Kulturhuset. Även coacherna själva önskar mer tid åt de coachande delarna. Under 2014 upplever de dock att de förväntningar som dragit i dem från olika aktörer har minskat och att samarbeten med till exempel skola och fritidsgårdar har utvecklats och fungerar bättre idag än innan då deras uppdrag som coacher blivit tydligare.

I en av de två coachernas tjänst ingår att hålla så kallade bekymringssamtal med ungdomar som har uppvisat riskbeteenden. I dessa samtal deltar företrädare från socialtjänst, där uppdraget främst lagts på en av ungdomscoacherna, och ungdomspolis. Frekvensen på dessa samtal har varierat under perioden då polisen inte har haft tillräcklig personal för att kunna delta då polisens företrädare vid sådana samtal har behövt prioritera utredningar i Västerås. Även från ungdomscoachens sida har tiden till sådana samtal varit svår att få ihop på grund av andra arbetsuppgifter där coachens andra roll som myndighetsutövare går före. Några samtal har dock genomförts gemensamt av företrädare från polisen tillsammans med ungdomscoachen men önskan finns om att ha tid till fler. I de fall där varken polis eller coach har kunnat leda ett sådant samtal har andra handläggare på socialtjänsten haft samtal med ungdomarna.

Såväl ungdomscoacherna som den lokala polisen anser att samverkan dem emellan fungerar tillfredställande. Varje måndag är coacherna närvarande på polisens interna arbetsmöte där man bland annat pratar om vad som hänt under helgen. Parterna säger sig också ha en god kommunikation under de kvällar man arbetar tillsammans. De situationer där det kan uppstå problem är när coacherna jobbar utan den lokala patrullen och istället behöver förstärkning av polis från Västerås eller Köping

Det blir ett ganska stort problem när polisen inte vet vilka vi är /.../ Det blir ganska tungjobbat när man ska stå en halvtimme och förklara vilka vi är innan dom tänker göra nånting. Vi är ju inga föräldranattvandrare.

Samverkan med polisen funkar bra när dom har patrull här /.../ förutsättningen för en trygg och säker kommun är att det är polis här. Det är mycket busigare när polisen inte jobbar lokalt en kväll, ungdomarna vet när dom inte är här.

De gånger ungdomscoacherna gör hembesök hos ungdomar och föräldrar informerar de alltid polisen i förväg och talar om var de är. Dessa hembesök begränsas när den lokala patrullen inte arbetar.

Polisen menar att ungdomscoachernas yrkesroll underlättat även polisens arbete då coacherna minskat muren mellan ungdomar och polis vilken upplevdes finnas innan. Totalt har ungdomscoacherna arbetat 42 kvällar tillsammans med polisen sedan 2012.

UNGDOMSUPPLEVELSE AV UNGDOMSCOACHERNAS ARBETE

Den ungdom som har intervjuats till Delrapport 2 har enbart positiva saker att säga om bemötandet från polis och ungdomscoacher. Hen känner ett starkt stöd från ungdomscoacherna, från det första samtalet 2012 till idag när de hjälpt till med att ordna bostad och en sysselsättning.

Intervjupersonen beskriver hur hen blev upplöskad av polis och fick komma på förhör på polisstationen i Hallstahammar. Efter förhöret fick personen sätta sig i ett annat rum på stationen där coacherna väntade. De hade ett samtal som ledde vidare till att intervjupersonen besökte socialtjänsten för bland annat samtal en gång per vecka i ungefär ett år, för att senare bli cirka en gång per månad. Intervjupersonen upplever att den

kontinuerliga kontakten var mycket positiv att få ha samt ser det som positivt att fortsätta ha kontakt med coacherna när hen flyttar till sin nya bostad.

Personen upplever själv det som att det överlag blivit lugnare i det område där hen vistas sedan ungdomscoacherna började jobba. Coacherna är ingenting ungdomarna specifikt pratar om med varandra uppger intervjupersonen men hen upplever att de känns som en trygghet för andra. Hen uppger också att det hänt att hen tipsat andra i sin omgivning om att ta kontakt med ungdomscoacherna om de uppvisat ett destruktivt beteende eftersom hen anser sig ha fått bra hjälp själv.

KRONOBERGSMODELLEN

Polisen ska arbeta enligt Kronobergsmodellen, det vill säga, ingripa mot unga/ minderåriga som dricker alkohol på allmän plats. Modellen föreskriver bl.a. att alkoholen hålls ut, kontakt tas med föräldrar, utredning genomförs med den unga om vem som langat alkoholen. Om möjligt ska den delen mynna ut i lagföring av den som har langat alkoholen. Polisen ska skyndsamt kontakta socialtjänsten och den minderåriges föräldrar för bokning av ett s.k. bekymringssamtal. Uppföljning sker genom dokumentation av antalet ingripanden totalt/år samt antalet som remitteras till socialtjänsten (för bekymringssamtal).

Kronobergsmodellen anses som väl fungerande trots att den inte har kunnat tillämpas fullt ut. I fall där polisen stöter på en ungdom med alkohol kontaktas föräldrar som får hämta dem, men en anmälan upprättas inte alltid

Tittar man på statistik så verkar det stämma att patrullen på plats förenklar i och med att man inte upprättar en anmälan mot brott mot alkohollagen i alla lägen, utan man väljer att göra det när man har uppgifter om en eventuell langare.

Anledningen uppges vara för lite resurser och att det ses som viktigare att fler ungdomar tas om hand istället för att resurser läggs på att upprätta anmälningar som eventuellt inte kommer leda vidare och istället läggs ner eftersom man inte får tag på vem som försett ungdomarna med alkohol.

Statistik från perioden visar anmälda brott mot alkohollagen där Kronobergsmodellen följts fullt ut

2012	2013	2014 t.o.m. 16/10
5	1	1

BEVAKNINGSBOLAG

Kommunen köper bevakningsuppdrag enligt avtal. Uppdragen kan riktas mot olika mål och målgrupper under avtalsperioden. Bevakningen ska ha ett särskilt fokus mot ungdomsmiljöer. Polisen och Socialtjänsten ska i nära samverkan gemensamt bestämma över hur bevakningen och insatserna ska utformas och genomföras. Särskilda kontaktlistor ska finnas för att underlätta snabba kontakter. Uppföljning ska ske av antalet särskilt riktade uppdrag mot barn och unga.

Bevakningsbolagens tjänst i samverkansprojektet har slutat anlitas under perioden. Detta gjordes då den ursprungliga tanken med bevakningsbolagen var att de skulle arbeta uppsökande, något som inte föll helt väl ut och istället kom deras roll att handla om traditionell fastighetsrondering. De resurser som lades på bevakningsuppdraget ansågs inte vara värt den bevakning som olika objekt fick.

INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING

Utifrån samverkansprojektets uppsatta effektmål att minska användandet av alkohol, narkotika och tobak bland unga har fyra indikatorer för uppföljning satts upp⁴ för att stämma av detta. De uppsatta indikatorerna är

⁴ "Handlingsplan till Samverkansöverenskommelse 2", november 2012.

- Antal bekymringssamtal/år som har lett till insats
- Andel återfall ett år efter genomförd insats
- Antal polisanmälda narkotikabrott under perioden
- Användandet av alkohol, narkotika och tobak i åk 9

Att insamla statistik för aktuella indikatorer har visat sig vara svårt. Vad gäller bekymringssamtal har statistiken från 2012 samt första delen av 2013 inte gått att få tag på då den ungdomscoach som hade då samtalen bytts ut och då statistik för dessa inte skrivits ner. Den statistik om bekymringssamtal som redovisas i tabellen nedan visar det antal bekymringssamtal som skett gemensamt med ungdomscoach och polis sedan hösten 2013, siffrorna specificerar inte vilka av samtalen som lett till insats. Vad gäller personer som återkommit ett år efter genomförd insats har en person varit aktuell flera gånger sedan det första samtalet hölls våren 2013.

Vad gäller statistiken om antalet anmälda narkotikabrott bör hänsyn tas till egeninitierade insatser. Polisen genomförde i april 2013 en punktinsats för att hitta narkotika vilket kan ha påverkat siffran i resultatet. I statistiken syns inte heller vilka som är vuxna eller ungdomar vad gäller antalet polisanmälda narkotikabrott.

Statistiken för användandet av alkohol, narkotika och tobak i årskurs 9 är hämtad ur den enkätbaserade Liv och Hälsa ung-undersökning som genomförs vartannat år vilken avser ge en bild av hur Västmanlands ungdomars hälsa, livsvillkor och levnadsvanor ser ut. Svaren presenteras i en egen tabell där antalet svarande anges för varje år.

Resultaten anges i procent eller i antal personer.

	2012	2013	2014
Antal bekymringssamtal/år (gemensamt coach och polis)		10 st	7 st
Antal polisanmälda narkotikabrott under perioden:			t.o.m. 16/10
Enbart innehav	29 st	43 st	12 st
Enbart bruk	69 st	97 st	40 st

Användandet av alkohol, narkotika och tobak i åk 9		2012	2014
Antal svarande		115 st	153 st
Alkohol (andel som dricker alkohol och blir berusade minst 2 gånger/månad eller oftare)	Pojkar	12 %	3 %
	Flickor	13 %	4 %
Narkotika (andel som aldrig använt narkotika)	Pojkar	98 %	96 %
	Flickor	94 %	93 %
Tobak (andel som röker dagligen + ibland)	Pojkar	2 + 9 %	5 + 2 %
	Flickor	23 + 13 %	6 + 4 %

UPPFÖLJNING AV PROJEKTETS MÅL

- genomförda åtgärder och insatser ska leda till minskad droganvändning, minskat alkoholmissbruk samt minskat missbruk bland unga

Då tiden för samverkan inom ramen för projektet håller på att avslutas under utvärderingens genomförande är långsiktiga resultat av satsningen svåra att utvärdera. Huruvida användning och missbruk av alkohol och droger har minskat bland unga går att jämföra med Liv och hälsa ung-undersökningar som har genomförts de senaste åren, dock bör de jämföras med även kommande Liv och hälsa ung-undersökningar för att tydligare effekter av samverkan ska kunna ses.

- bidra till lärande kunskapsinhämtning om ungdomskriminalitet, upprepad utsatthet eller återfall i brott bland unga människor

Vad gäller kunskapsinhämtning om ungdomskriminalitet varierar aktörernas syn på den kunskap som man har tillägnat sig under perioden. En informant menar att ungdomscoacherna har varit väldigt viktiga i det informationsinhämtande arbetet vilket har gjort att man anser sig ha fått kunskap om vilka ungdomar det är som befinner sig i riskzonen. En annan informant menar dock att begreppet ungdomskriminalitet är för brett för att det ska gå att se huruvida man tillförskaffat sig mer kunskaper.

- bidra till lärande kunskapsinhämtning om hur en effektiv och framgångsrik samverkan etableras mellan kommun, polis och ungdomar

Hur effektiv och framgångsrik samverkan etableras har aktiviteterna inom ramen för samverkan visat prov på. Ungdomscoacherna har blivit en väl fungerande brygga mellan ungdomarna och de olika aktörerna då coacherna träffar ungdomarna ofta och i lägen då de inte är myndighetsutövare. Överlag ser alla aktörer positivt på samverkan och flera menar att bra samverkansformer har fallit på plats under samverkansperioden. De parter som inte är helt nöjda med hur samverkan har utvecklats menar inte att den samverkan som finns är helt igenom dålig utan önskar istället en ännu närmare samverkan med övriga aktörer.

- kunna sprida erfarenheterna även till andra aktörer i kommunen.

Att sprida den kunskap man hittills fått av samverkansprojektet är inget som gjorts konkret. En aktör berättar att projektet har lyfts lite på länsnivå med bland annat säkerhetssamordnare och poliser från andra kommuner i länet där man främst övergripande diskuterat om viktiga förutsättningar för samverkan mellan olika organisationer. En önskan finns dock om att ta fram ett material riktat även mot allmänheten och olika nätverk i länet. Detta kan med fördel göras efter projektets slut då en första helhetsbild går att se.

5. ARBETE UTIFRÅN TIDIGARE ASPEKTER ATT UTVECKLA

I Delrapport 1 sammanfattades samverkansprojektet med några aspekter som ansågs av vikt att utveckla i det framtida arbetet. Under intervjuerna till Delrapport 2 framkommer tankar om de olika aspekterna där några av dem inte längre ses som något problem medan andra fortfarande behöver utvecklas.

TYDLIG DEFINITION AV OCH TERMINOLOGI GÄLLANDE MÅLGRUPPEN

- Ungdomscoacherna är och anses fortsätta ska vara öppna för alla ungdomar och unga de möter i sitt förebyggande arbete.
- Unga vuxna – arbetsgrupp inom socialtjänsten vilken består av myndighetsutövare och behandlare från barn och ungdoms- och vuxenheten samt ungdomscoacherna. Målgruppen är personer mellan 18-25 år som trots att de är över 18 år kan passa bättre i öppenvård med barn och ungdom istället för i ren missbruksbehandling. De unga vuxna ungdomscoacherna möter i sitt arbete kan diskuteras i denna grupp.
- Önskan finns om att bryta ner målgruppen utefter de lärdomar man drar av nuvarande samverkansprojekt samt Liv och Hälsa ung-undersökningarna för att på så sätt kunna arbeta mer riktat mot olika målgrupper med rätt insatser.

STÖRRE TYDLIGHET I ROLLFÖRDELNINGEN MELLAN AKTÖRERNA

- Påbörjat arbete utifrån intern rapport om förväntningarna på ungdomscoachernas arbete.

STÖRRE SAMORDNING AV AKTIVITETERNA UTIFRÅN RESURSER OCH UPPDRAG

- Uppstarten av den operativa gruppen vilken man önskar ska leda till större samordning av aktiviteter.

LÖPANDE DISKUSSIONER OM KRITERIER FÖR LYCKAD SAMVERKAN PÅ REGELBUNDNA AVSTÄMNINGAR MELLAN DE TRE AKTÖRERNA

- Den operativa gruppen blir en viktig mötesform för diskussioner om vad som krävs för lyckad samverkan under olika omständigheter.
- Önskan om avstämning vid varje möte, på både operativ och strukturell nivå, där olika aktörer kan berätta om eventuella begränsningar i verksamheten som kan påverka samverkan. Sådana avstämningar kan göra att missförstånd i förväntningarna mellan aktörerna undviks.

SYSTEMATISKA UPPFÖLJNINGAR AV RESPEKTIVE AKTÖRS ARBETSSÄTT

- Problem med att få in statistik.
- Tiden för samverkansprojektet ses som en bra grund där man till en nästa handlingsplan tydligare kommer kunna se hur man bäst gör uppföljningar på aktörernas arbetssätt.
- Handlingsplanen lyfts varje år i rådet för Trygg och säker där den politiska ledningen ingår.

STÖRRE SAMSYN KRING SEKRETESS

Sekretessen ses av de intervjuade inte som ett stort problem i dagsläget.

Socialtjänsten informerar löpande om anmälningssplikt i skolorna där sekretess är en viktig del.

Samtycke från ungdomar och föräldrar om att bryta sekretessen underlättar aktörernas arbete.

6. AVSLUTANDE BEDÖMNING

STYRKOR OCH FRAMGÅNGAR	Positiv syn på att samverka
	Ungdomscoacherna
	Den operativa gruppen
	Samverkan leder till snabba insatser
ASPEKTER ATT FORTSÄTTA UTVECKLA	Delad syn på förväntningar och arbetsuppgifter
	Alla aktörers del i samverkansprojektet
	Utrymme för utförande av arbetsuppgifter
	Personbundet
	Sprida kunskap till utomstående aktörer
UTVÄRDERARNAS KOMMENTARER	

Det under två år genomförda samverkansprojektet har aktualiserat frågan om ett framgångsrikt arbetssätt när det gäller samverkan mellan kommun, polis och skola. Vår bedömning är att det positiva samverkansklimatet som beskrevs i Delrapport 1 har fortsatt under året efter att utvärderingen genomfördes, för att dock av skolan upplevs ha avmattats under 2014. Då ungdomscoacherna och polisen menar att arbetssättet har utvecklats till det bättre i och med att man funnit sig i sina roller menar skolan att de rollerna inte är vad man förväntade sig av samverkan. Detta visar på den komplexitet som präglar samverkan mellan olika verksamheter. Förväntningar inför ett stort projekt behöver regelbundet stämmas av för att alla aktörer ska kunna känna såväl delaktighet i som ansvar för arbetet. Det blir därför av stor vikt att en dialog hela tiden förs mellan de inblandade.

Att samverka inom ramarna inom ett projekt är ett bra sätt att komma igång med och hitta rutiner för ett arbetssätt. De två år som samverkansprojektet pågått har erbjudit skola, polis och socialtjänst goda möjligheter att utveckla ett arbetssätt och även möjligheter att identifiera utvecklingsområden. Sålunda är vår bedömning att respektive aktör med regelbundenhet bör se över sina arbetssätt även när samverkansprojektet är slutfört. Inför en eventuell ny handlingsplan bör de dessutom tydligt redogöra för förväntningar och möjliga arbetssätt som finns i respektive verksamhet. Utvärderarnas tankar om vad som kan ses som framgångar respektive vad som behöver fortsätta utvecklas presenteras nedan.

STYRKOR OCH FRAMGÅNGAR**POSITIV SYN PÅ ATT SAMVERKA**

Intrycket från intervjuerna är att aktörerna ser positivt på såväl befintlig som fortsatt samverkan. Trots önskemål om utökad samverkan anser aktörerna att samverkan är bra för kommunen då denna vid uppstådda behov underlättar snabbt insatta åtgärder.

UNGDOMSCOACHERNA

Ungdomscoacherna är idag etablerade bland aktörerna och ungdomarna och deras arbete anses som viktigt för en bra dialog med Hallstahammars ungdomar. Ungdomscoacherna ses även som en länk mellan både ungdomar och polis samt ungdomar och socialtjänstens myndighetsutövande del. Detta underlättar respektive aktörs arbete med ungdomarna.

DEN OPERATIVA GRUPPEN

Den operativa gruppens "återuppstart" under år 2014 möjliggör dialog mellan flera aktörer på den operativa nivån. Gruppen är en värdefull arena för gemensamt lärande på mellannivå, där aktörerna i direktkontakt med ungdomarna kan utbyta erfarenheter. Att gruppens uppgifter förtydligas genom uppdrag från Samverkansgruppen för barn och unga kan ge en tydligare struktur för aktörerna i det förebyggande arbetet med ungdomarna. Den brist på delaktighet som skolan upplever samt de förväntningar på främst ungdomscoachernas deltagande i olika aktiviteter kan diskuteras i den operativa gruppen och ge förståelse för när, var och hur aktörernas samverkan bör ske.

SAMVERKAN LEDER TILL SNABBA INSATSER

I samband med en stor andel inbrott och skadegörelse i kommunen kunde initiativ som exempelvis föräldra-café snabbt dras igång när polis och ungdomscoacher behövde sprida och inhämta information från föräldrar. Sådana initiativ kan ses vara möjliga då ungdomscoacher och polis sedan innan har en nära och positiv samverkan samt en bra kännedom om ungdomarna genom deras respektive yrkesroller.

ASPEKTER ATT FORTSÄTTA UTVECKLA

DELAD SYN PÅ FÖRVÄNTNINGAR OCH ARBETSUPPGIFTER

Från några håll menar man att aktörernas samverkan har förbättrats, medan andra känner en viss besvikelse över att samverkan inte har utvecklats som man önskat. En dialog om ömsesidiga förväntningar bör föras så att socialtjänst, polis och skola får en fördjupad förståelse för övriga aktörers resurser och arbetssätt.

ALLA AKTÖRERS DEL I SAMVERKANSPROJEKTET

Aktörernas olika uppfattningar om vad som tillhör den egna och andras roller i samverkan gör att alla aktörer inte känner sig vara en del av densamma. I det avseendet fyller kommunikation en viktig funktion där regelbundna avstämningar tydliggör respektive aktörs förutsättningar under olika perioder samt upprätthåller en dialog trots att det inte alltid sker fysiska träffar.

Alla parter ser inte heller sig vara en del i ett samverkansprojekt. Istället menar dessa informanter att de ser riktlinjerna för deras arbete som ett arbetssätt och ett ständigt pågående arbete istället för arbetsuppgifter som ska utvärderas mot en handlingsplan. Det är inget fel i sig, men utan samsyn kring vad man arbetar mot inom projektets ramar blir dels målen svåra att utvärdera, dels riskerar arbetet att tappa det fokus man satt upp. För att en bra dialog ska föras mellan parterna och för att "rätt" saker ska stå i fokus bör samtliga aktörer utforma sin egen arbetsplan över hur just deras verksamhets arbete kan bidra till att uppnå målen.

UTRYMME FÖR UTFÖRANDE AV ARBETSUPPGIFTER

Att ungdomscoacherna och polisen gemensamt har utfört bekymringssamtal med alla ungdomar som har uppvisat ett riskbeteende har inte kunnat genomföras på grund av brist på resurser. På grund av övrig arbetsbelastning i sin tjänst som myndighetsutövare har ungdomscoachen inte haft tid och den ungdomspolis som skulle utföra samtalen har arbetat mycket i Västerås. Tidigare har speciell tid avsatts för sådana samtal för att de ska kunna ske snabbt, men andra arbetsuppgifter har ändå gjort att tiden blivit för knapp (se nästa punkt).

PERSONBUNDET

De arbetsuppgifter som är kopplade till de uppsatta aktiviteterna i samverkansprojektet blir svåra att genomföra när den för ändamålet utvalda personen inte kan. Vad gäller de bekymringssamtal som ska hållas gemensamt av ungdomscoach och ungdomspolis blir de svåra att genomföra när de ålagda personerna behöver prioritera andra arbetsuppgifter. I dagsläget är resurserna otillräckliga för att sådana samtal ska genomföras i tillräcklig omfattning utifrån det behov som finns. Istället för att vem som utför samtalen är personbundet är ett alternativ att arbetsuppgiften som sådan konkretiseras så att den kan utföras av olika personer på

respektive arbetsplats. På så sätt kan samtalen ske skyndsamt och gemensamt med företrädare från både polis och socialtjänst tack vare att olika personer kan utföra dem.

Strategier för arbetet kan med fördel diskuteras då kommunen är liten och arbetsuppgifterna på grund av få människor blir personbundna. Om någon blir sjukskriven eller får andra arbetsuppgifter måste de ålagda arbetsuppgifterna kunna utföras ändå.

SPRIDA KUNSKAP TILL UTOMSTÅENDE AKTÖRER

Ungdomscoacherna ser det som ett problem att poliser de möter utifrån inte vet vilka de är och vad som ingår i coachernas yrkesroller. Poliser från andra delar av länet bör informeras om att det finns ungdomscoacher på plats i Hallstahammar, detta för att processer på plats ska gå smidigare.

Många av Hallstahammars ungdomar i gymnasieåldern går i skola i Västerås. Därför bör dessa skolor i högre grad få kännedom om ungdomscoacherna. På så sätt kan oro om elever framföras från lärare till coacher om skolans oro inte sträcker sig så långt som till att de vill göra en anmälan till socialtjänsten.

UTVÄRDERARNAS KOMMENTARER

Att samverka med olika verksamheter är komplext. Oklara eller för den skull orimliga förväntningar på varandras arbetssätt kan hämma samverkan och i nästa steg inverka negativt på de uppgifter som ska utföras. Därtill finns mycket att lära av varandras verksamheter. En samverkansprocess är ett tillfälle för lärande hos respektive aktör, dels vad gäller det egna arbetssättet och dels för att ge kunskap om hur effektiva och ömsesidigt respektfulla samverkansformer bör se ut. Samverkan ger även tillfälle att få kunskap om den aktuella målgruppen för insatserna. Utvärderingar som Delrapport 1 och Delrapport 2 bör ses som verktyg för att utveckla samverkan som främjar den egna verksamheten. Utvärderingar av det egna arbetssättet är med andra ord tillfällen för kritisk reflektion och förhoppningsvis utveckling av sin verksamhet.

Resurser och tid har visat sig vara viktiga aspekter att ta hänsyn till i det aktuella samverkansprojektet. Resurs- och tidsbrist har gjort att den uppsatta handlingsplanen inte har kunnat följas fullt ut. Under arbetets gång har aktörerna kunnat uppmärksamma på vilket sätt man bäst arbetar utifrån de aktiviteter och mål som satts upp där lärdomar dragits, till exempel om att Kronobergsmodellen och bevakningsbolagens uppdrag varit svåra att uppfylla. Att ungdomscoachernas yrkesroll har utvidgats under perioden visar även det på att lärdomar dras vartefter man arbetar och ser hur formerna bör se ut för en sådan yrkesroll. Att ytterligare vidga ungdomscoachernas roll för att möta det behov som finns är en lärdom de inblandade aktörerna har sett, men där former och resurser för detta måste identifieras och avsättas.

På längre sikt kan en utvecklad samverkan ses även få positiva följder för verksamhetens målgrupp. Den kontakt ungdomscoacherna får med ungdomarna och den hjälp och det stöd de kan erbjuda dem bör ses långsiktigt. De utsatta ungdomarnas egna processer behöver sin tid och där kan coachernas stöd vara en viktig källa till att processen fortsätter. Resultat av ett förebyggande arbete kan inte endast ses över en period på två år utan behöver fortsätta följas upp samt ge målgruppen utrymme att hitta förtroende för coacher och polis.

Utvecklad samverkan kan även ge fortsatt information till de som arbetar med ungdomar. Den nya mötesformen med den operativa gruppen har potential att bli en viktig källa för kunskapsutbyte vilket kan ses som viktigt i verksamheter som vill utvecklas. Denna typ av kunskapsutbyte är i sin tur väsentligt i det som brukar kallas lärande organisationer, vars mål är ständig utveckling och förfining av arbetssätt. Således kan delade kunskaper slutligen leda till bättre målinriktade insatser där tillräckliga resurser läggs på de problem som man gemensamt uppmärksammar, men även till att resurserna används ändamålsenligt.

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016- 15 36 00
E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdh.se